

Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΣΥΓΧΥΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΡΟΙ (Αύγουστος 2009)

Συγγραφέας: ΝΙΚΟΛΑΟΣ Δ. ΜΠΟΚΑΡΗΣ

Μετά τις καταστροφικές πυρκαϊές των προηγούμενων ετών και την εφετινή τραγική εξέλιξη στην Ανατολική Αττική, είναι νομίζω αυταπόδεικτο ότι μπορούμε να μιλάμε για πραγματική αδυναμία του ελληνικού κράτους να προστατέψει όχι μόνο τον δασικό πλούτο, αλλά κυρίως τις ζωές και τις περιουσίες των πολιτών. Αναζητώντας τα αίτια αυτής της αδυναμίας, μπορεί ο καθένας να εντοπίσει τη μείζονα θεσμική σύγχυση που έχει δημιουργηθεί σχετικά με το ποιος είναι αρμόδιος να κάνει τι, είτε αναφερόμαστε στην πρόληψη είτε στην καταστολή των δασικών πυρκαϊών.

Η σύγχυση αυτή αφορά πρωταρχικά τον παρατηρούμενο κατακερματισμό των διαθέσιμων πόρων για την πρόληψη ανάμεσα σε διάφορους φορείς (κρατικές κυρίως υπηρεσίες) αλλά και τα διάφορα επίπεδα διοίκησης του κράτους (Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση). Ενώ ουσιαστικά στη χώρα μας τα δάση είναι κατά κύριο λόγο δημόσια και η ευθύνη για τη δασοπροστασία είναι του ίδιου του κράτους (το οποίο είναι υποχρεωμένο μέσω των δημόσιων αρχών να εκτελέσει το έργο της πρόληψης), τελικά οι πόροι διατίθενται για την πρόληψη κυρίως στους ΟΤΑ μέσω του προγράμματος «Θησέας», με αποτέλεσμα λόγω αναρμοδιότητας να μην μπορούν να εκτελέσουν τα έργα πρόληψης στα δημόσια δάση, αν δεν συνάψουν προηγουμένως προγραμματικές συμβάσεις με το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Πέραν αυτού και τα εκτελούμενα έργα είναι πέρα και εκτός του επιχειρησιακού προγραμματισμού των δασικών υπηρεσιών (που γνωρίζουν τα δασικά οικοσυστήματα) ακόμη ίσως και των αντίστοιχων αναγκών του Πυροσβεστικού Σώματος.

Αποτέλεσμα: Τα πλέον ευαίσθητα δασικά οικοσυστήματα στη χώρα μας και κυρίως αυτά της χαλεπίου πεύκης παραμένουν εκτός διαχείρισης και ακαθάριστα (συσσωρευμένη καύσιμη ύλη στον υπώροφο) και απροσπέλαστα σε περίπτωση πυρκαϊάς. Οι διαθέσιμοι πόροι για την πρόληψη των πυρκαϊών από το ΠΔΕ είναι καθηλωμένοι από το έτος 1997 περίπου στα 8 εκατ. ευρώ για όλη τη χώρα. Με το ποσό αυτό πρέπει να καλυφθούν όλες οι ανάγκες της πρόληψης, από τη συντήρηση του δασικού οδικού δικτύου ως τις αναδασώσεις, τα φυτώρια κτλ. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι για τους καθαρισμούς σε επικίνδυνα σημεία των δασικών

οικοσυστημάτων ουσιαστικά δεν διατίθενται πιστώσεις από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Αυτό σε συνδυασμό με το ότι τα τελευταία δύο έτη δεν έχει αρχίσει η απορρόφηση πόρων από το Δ΄ ΚΠΣ (επιχειρησιακό πρόγραμμα «Αλεξ. Μπαλατζής» υπ. Αγρ. Ανάπτυξης και Τροφίμων) για τον ίδιο σκοπό, τότε γίνεται αντιληπτό το μέγεθος του προβλήματος στην πρόληψη των δασικών πυρκαϊών.

Σε ό,τι αφορά την καταστολή των πυρκαϊών, τα προβλήματα εντοπίζονται στο «δόγμα» με το οποίο διοργανώνεται ο αντιπυρικός σχεδιασμός και εκτελείται το έργο της δασοπυρόσβεσης. Το «δόγμα» που ακολουθείται από το Πυροσβεστικό Σώμα, να δίνεται δηλαδή προτεραιότητα στην προστασία των κατοικιών και των οικισμών, το οποίο εκφράστηκε διά στόματος του ίδιου του Πρωθυπουργού («δίνουμε προτεραιότητα στην ανθρώπινη ζωή και την περιουσία των πολιτών») είναι στην κυριολεξία καταστροφικό. Και βεβαίως κανείς δεν συζητεί για την αυτονόητη προτεραιότητα της ασφάλειας των πολιτών και των δυνάμεων που συμμετέχουν στην κατάσβεση. Η εγκατάλειψη, όμως, του δάσους από τις πυροσβεστικές δυνάμεις και η αναμονή του μετώπου της πυρκαϊάς σε δρόμους ή πλατείες το μόνο που μπορεί να προκαλέσει είναι εξάπλωση. Ενα άλλο αρνητικό στοιχείο του προαναφερόμενου επιχειρησιακού σχεδιασμού είναι να δίνεται έμφαση και ιδιαίτερο βάρος στην αεροπυρόσβεση. Ωστόσο είναι γνωστό σε όλη τη δασική κοινότητα που έχει μικρή ή μεγαλύτερη εμπειρία στις πυρκαϊές ότι τα αεροπλάνα και τα ελικόπτερα δεν κάνουν την «τελική κατάσβεση».

Πέραν των ανωτέρω βασικών προβλημάτων που καθορίζουν την πορεία του επιχειρησιακού σχεδιασμού, υπάρχουν και ειδικότερα ζητήματα που θα πρέπει να διευθετηθούν εσωτερικά στο Πυροσβεστικό Σώμα ή σε συνεργασία με τους υπόλοιπους φορείς. Αυτά επιγραμματικά είναι:

1. Η αξιοποίηση όλων των δυνάμεων πολιτικής προστασίας. (Στις τελευταίες πυρκαϊές οι αρμόδιοι δασάρχες που γνώριζαν τις περιοχές δεν κλήθηκαν σε κανένα στάδιο των επιχειρήσεων.)

2. Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός της καταστολής των πυρκαϊών πρέπει να έχει μια κλίμακα αναφοράς. Αυτή δεν μπορεί να είναι ούτε ο νομός ούτε η Περιφέρεια (αδρομερής σχεδιασμός) αλλά πρέπει να ακολουθήσει τη διοικητική διαίρεση των δασαρχείων τα οποία αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους (από πλευράς ορεογραφίας,

βλάστησης, επικοινωνίας κτλ.) ορεινούς όγκους.

3. Πρέπει να υπάρχει παρουσία των δυνάμεων καταστολής μέσα στο δάσος προτού ξεσπάσει η πυρκαϊά.

4. Πρέπει μέσα στα δάση να λειτουργούν οργανωμένα πυροφυλάκεια- ίσως με τη συνεργασία εθελοντικών ομάδων και των ΟΤΑ, κάτι που σήμερα τείνει να εξαλειφθεί.

5. Σε κάθε περίπτωση πυρκαϊάς πρέπει, στον τόπο της φωτιάς, να λειτουργεί επιχειρησιακό κέντρο (τοπικό συντονιστικό) που θα διαχειρίζεται τα πυροσβεστικά μέσα, τις υδροφόρες και το έμπυχο δυναμικό και θα τα κατανέμει στα διάφορα μέτωπα της πυρκαϊάς.

6. Τα πυροσβεστικά αυτοκίνητα εδώ και χρόνια έχουν καταργήσει τη σωλήνα υψηλής πίεσης (1 ίντσα) που έδινε τη δυνατότητα ανάπτυξης δικτύου μέσα στο φλεγόμενο δάσος και την τελική κατάσβεση μετά τη δράση των αεροπλάνων ή των ελικοπτέρων.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ», 30 Αυγούστου 2009, σ. Α22.